

Jeney Zoltán: Halotti Szertartás – Funeral Rite

A szerző a Schola Hungarica 1979-es felkérésére kórusra és kamaraegyüttesre dolgozta fel (jelentős saját zenei anyagot adva hozzá) a középkori magyar temetési rítusban vissza-visszatérő *Subvenite* szövegét és dallamát. A mű bemutatóját követően született meg egy nagyobb oratórium-kompozíció terve, mely a temetési rítus egészét használná szövegkönyvül. Közel tíz év telt el addig, míg az oratórium első tételei elkészültek, majd a rákövetkező évek során annak rövidebb-hosszabb, önálló részeit – a komponálás előrehaladásának megfelelően – hangversenyeken már megismerhette a hangversenyközönség. Így 1987-ben egy öt-tételes összeállítás hangzott el belőle, majd 1994-ben a teljes első rész – *Commendatio animae* -, 2000-ben pedig az átdolgozott első rész, a második részből részletek és néhány tétel kivételével a teljes III. rész. 2004-ben az addig bemutatott részek mellett néhány újabb tétel is elhangzott a IV. és V. részből. 2005 nyarára lezárult az egész estét betöltő, méreteiben (közel három óra) és szerkezeti elveiben is a barokk nagyoratóriumokra emlékeztető mű, s a mai estén annak ősbemutatóját hallhatjuk.

A mű szerkezetét a halotti szolgálat régi liturgikus rendje határozza meg, de azt számos egyéb (szólóhangokra, kórusra, vagy zenekarra írt) szövegi és zenei anyag gazdagítja. A középkori temetési rítus hat eseménysorozatra tagolódott, s ez határozza meg az oratórium ciklusait is. A haldoklás alatt együtt imádkozó közösség a halál beálltakor „elajánlotta” az elhunyt lelkét (*I. Commendatio animae – Lélekajánlás*). A holttest ellátása után elmondták a halotti vecsernyét (*II. Vesperae Mortuorum – Halotti vecsernye*), majd a holttestet átvitték a templomba. Ott az éjszaka folyamán virrasztó zsolozsmát tartottak (*III. Vigilia Defunctorum – Halotti virrasztás*; ennek maradványaképpen egyes falvakban a mai napig énekelve virrasztanak a házban felravatalozott holttest mellett, sőt Erdélyben a középkori virrasztó zsolozsma elemei is fennmaradtak). A nap folyamán elmondták a Requiem-misét, melyhez a ravatalnál végzett feloldozási szertartás (énekekkel és könyörgésekkel) csatlakozott (*IV. Absolutio – Feloldozás*). Ennek végeztével a halottat körmenetben vitték ki a temetőbe, ahol énekekkel és könyörgésekkel szabályozott rendben megtörtént az elföldelés (*V. Depositio corporis – Eltemetés*). Végül visszatértek a templomba, s ott a megnyugvás énekei és szövegei zárták a rítust (*VI. Consolatio – Vigasztalás*).

A rítus szövegei és dallamai tehát olyasféle vezérfonalat adnak, mint például Bach passióiban az eseményeket elbeszélő, bibliai szövegű recitációk. De az ahhoz kapcsolódó recitativo accompagnato-k, áriák, duettek, kórusok, hangszeres szakaszok Bachnál is a passió zenei-drámai szerkezetének organikus részei; nemcsak a változatosságot és a bibliai egységek elválasztását szolgálják, hanem az azokban ábrázolt objektív tényekhez az egyén és közösség reflexióit fűzik hozzá, az elbeszélés által felkeltett érzelmeket, gondolatokat, asszociációkat jelenítik meg. Ugyanígy épülnek be Jeney oratóriumába is a szerző által válogatott költői szövegek, népzenei anyagok, szóló vagy zenekari hangszeres tételek (ricercare-k). Jeney oratóriumában ezek sokszor nem is különülnek el a liturgikus szakaszoktól, hanem tropus-szerűen csatlakoznak hozzájuk (a tropus középkori műfaj, a kanonizált régi liturgikus tételekhez illesztett hozzáadásokat jelenti); máskor liturgikus ének és betét váltakozásával formálódik nagyobb tételegység; sőt a kettő néhol egyidejűleg szólal meg.

A halotti szertartás eredetileg mintegy 6-8 órára nyúlhatott. Az oratórium sűríti az anyagot, mintegy keresztmetszetét adja az egész folyamatnak. Az összevonás érintheti a tételrendet (kihagyott tételek), de az egyes tételek belső felépítését is (zsolotárók, olvasmányok szövegének rövidítése).

Ennek ismeretében kövessük végig a mű dramaturgiai felépítését:

I. Commendatio animae – Lélekajánlás

A mottó (1. sz., Pilinszky János versére) dramaturgiailag mintegy a halál beálltát jeleníti meg költői módon. Zeneileg egy olyan alap-hangsort szólaltat meg, mely a művön végigvonuló szervező erő lesz. A mottó szövegtörédei a záró ciklusban fognak újra megjelenni.

A halálban résztvevő közösség a haldoklás és halál ideje alatt zsoltárok és olvasmányok recitálásával támogatja végső tusájában a lelket. Ennek rituális anyaga nem szigorúan kötött. Jeney itt a szertartás teljes anyagából választott *antifonát* (2. szám, egy hozzá kapcsolódó, az antifónadallamból kontrapunktikusan kifejlesztett *ricercare*-val), *zsoltárt* (a szertartás során többször visszatérő, bűnbánati 51/50. zsoltár hosszabb szakasza: 3a. szám) és *olvasmányt* (3b szám). A halotti zsolozsmában leggyakrabban használt bibliai könyv a szenvedéssel és halállal szembe néző Jób története. Az oratórium is innen veszi valamennyi olvasmányának szövegét, de a rítuson túlmenve megszólaltatásukban a három szent nyelvet (héber, görög, latin) kombinálja. Az olvasmányok között a halottért végzett könyörgések hangzanak el, melyekből az oratórium itt egyet idéz (3c); befejezését („konklúzióját”), valamint kiegészítését egy rövid fohással (3e) a következő olvasmány után (3d) halljuk; ez a zsoltározás, olvasás és imádkozás váltakozásának mintegy rögtönzött (nem szigorúan liturgikus) jellegét, sőt akár szinkronitását is érzékelteti. Mindezeket az elemeket az oratórium egyetlen, tagolt tételben egységesíti, s az 50/51. zsoltár rövid visszaidézésével (3f) zárja.

Most következik a ciklust lezáró *Subvenite responzórium* (4. szám). Ez a *Commendatio animae* legfontosabb, liturgikusan immár meghatározott eleme. A tétel később visszatér a szertartásban, s akkor új megfogalmazásaival fogunk találkozni. A főrészt (*Subvenite sancti*) betétvers követi (*Suscipiat te*), mely a főrész második szakaszába (*Suscipientes*) torkollik. A második vers (*Requiem aeternam*) után a visszatérésben főrész tovább rövidül (*Offerentes eam*). A tételt hangszeres elő- és utójáték keretezi (visszatér a nagyobb belső szakaszok után is), saját hangszerelésű interludium tartozik a főrész minden megjelenéséhez és fuvola-hárfa duett a verzusokhoz.

II. Vesperae Mortuorum – Halotti vecsernye

A halotti zsolozsma alkonyati imaórája egyszerű szerkezetű: lényegét nézve csupán öt, antifónával keretezett zsoltárból, majd a nagyantifónával bevezetett Magnificatból (Mária hálaéneke Lukács evangéliumában) áll. Az oratórium a teljes órát egyetlen nagy tételbe, cimbalom-ritornellóval tagolt *ricercare*-ba foglalja össze. Az öt *antifona* (5a, 5c, 5e, 5h, 5k) és a Magnificathoz tartozó *nagy-antifona* (5n) mindegyikéhez szorosan kapcsolódik a cimbalom-ritornello állandóan módosuló visszatérése.

Ugyanakkor mindegyik antifónához tropus-szerűen illeszkedik egy-egy népi *virrasztóének*, melyet a szerző Lajtha László Sopron-megyei gyűjtéséből válogatott (5b, 5d, 5f, 5g; e helyen két virrasztóének követi egymást a ritornellel elválasztva, azután: 5j, 5m). A virrasztóénekek most az antifónákhoz tartozó zsoltárokat is helyettesítik; minthogy azokból – az oratórium túlnövekedését és szétdarabolódását megakadályozandó – csak kettő jelenik meg az oratóriumban, a negyedik antifónához tartozó 129/130. (5i szám) és az ötödikhez tartozó 137/138. (5l szám) zsoltár.

Az oratórium a Magnificatot is elhagyja, viszont mintegy a szertartás lezárulta után magára maradó gyászoló hozzátartozó siralmaként a ciklust Weöres Sándor *Mária siralma* és a ritornello utolsó visszatérése fejezi be (5o szám).

A ciklus erénye, hogy a sok rövid elem számos zeneszerzői eszközzel s nagy erővel egységesített szerkezetben jelenik meg.

III. Vigilia Defunctorum – Halotti virrasztás

A hosszú virrasztó-zsolozsmát az oratórium természetesen csak tömörítve tudja reprezentálni. Az eredeti rítus az Invitatoriummal, vagyis egy meghívó zsoltárral (94/95) kezdődött, melyet a *Circumdederunt* antifona keretezett (az antifona oly nagy hatású volt, hogy a magyar nép a temetést hosszú időn át ezzel azonosította – és a temetés lakodalmi paródiáiban is ezt idézte). Ezután három zsoltár következik, mindegyik a maga antifónájával, ezután a zsoltároktól a Miatyánkkal

elválasztva három olvasmány, mindegyik saját responzóriumával befejezve. E 3+3 tételes egységet nevezték nocturnusnak. A hosszabb virrasztásokban három ilyen nocturnus követte egymást. S mivel az éjféli után kezdődött virrasztásban rendszerint el is ment az éjszakának nagyobb része, a hajnali imaóra szolgált befejezésül. Annak szerkezete a vesperáshoz (vecsernyéhez) hasonló: 5 zoltár antifónáival, majd nagy-antifóna, s hozzá a Benedictus (Zakariás hálaéneke Lukács evangéliumából) és néhány függelék-szerű zoltár és könyörgés.

Mit tartalmaz mind ebből Jeney oratóriuma, s mit ad hozzá a liturgikus anyaghoz?

A meghívó zoltárból (Invitatorium) a *Circumdederunt* antifona és a zoltár első verse jelenik meg (6. szám). Ezután az egyetlen nocturnus három antifónáját és a hozzájuk tartozó (de itt rövidített) zoltárokat halljuk: Az 5. zoltárból az antifona és nyolc vers (7a-b), a 6. zoltárból az antifona és hat vers (8a-b), a 7. zoltárból az antifona és kilenc válogatott vers (9a-b) kapott helyet azt oratóriumban.

A zoltáros és olvasmányos szakaszt a *Pater noster* (Mi Atyánk) recitációja választja el egymástól (10. szám).

A túlsúlyosság elkerülésére csupán egyetlen olvasmány + responzorium került a műbe. A Jób könyvéből idézett verseket a három énekes most a három szent nyelv egyidejűleg énekelt változatában mondja. A komplikált zenei szövetű *olvasmányt* (11.) a gregorián *responzorium* egyszerűbb letétje (12.) követi, majd mintegy további reflexióként egy négyszólamú hangszeres *ricercare* szóval meg, mely így elválasztja egymástól a virrasztást és a hajnali zsolozsmát (13.)

A Laudesből (hajnali zsolozsmából) az első *antifonát* (14. sz.) és a hozzátartozó nagy *bűnbánati zoltárt* (50/51; 15. szám) halljuk, ezúttal héberül, de szólóban, bármely kíséret nélkül (a szerző saját dallamán). A többi zoltárt elhagyva a ciklus utolsó kötelező liturgikus tétele az *Absolve* nagyantifóna 12-szólamú feldolgozása (16. sz.) (A hozzá kapcsolódó *Benedictus*, vagyis Zakariás éneke itt elmarad).

A órához azonban a régi szokás szerint függelékes zoltárok, könyörgések járultak, melyek kijelölése a középkori rítusokban sem volt megállapodott. A zeneszerző kompozíciós és dramaturgiai okból két tételt emelt ide: *Ezekiás énekét* Izaiás könyvéből (17. sz.; eredetileg a negyedik zoltár helyén állna a Laudesben), valamint összegző jelleggel a korábban már hallott *129/130. zoltárt* (18. sz.).

Címfelirata szerint is a Bach-passiók korál-reflexióinak szerepét tölti be a ciklus végére illesztett Tandori-vers megzenésítése (*Choral*, 19. sz.) négyszólamú kórusra.

IV. Absolutio – Feloldozás

A templomban felravatalozott holttest fölött misét mondtak, majd a ravatalhoz vonulva responzoriumok és könyörgések esedeztek a halott bűneinek feloldozásáért.

A mise helyét az oratóriumban csupán egyetlen emblematikus tétel jelzi: a *Requiem* kezdő ének (introitus, 20. szám). Egy átmenet közben, a ravatalhoz vonuláskor, mintegy a résztvevők érzelmeinek ad hangot az oratóriumba illesztett ária (21. szám; *Weöres Sándor sirató-éneke*), melyet a kórus által énekelt liturgikus fohász (*Lux perpetua*) terel vissza a rituális mederbe.

Az absolutio: responzoriumok és könyörgések váltakozása. Az első könyörgés (*Non intres* 22. sz.) metrizált recitáció. Ezt a *Subvenite* responzorium (23. sz.) tömörített visszatérése követi. A következő oráció (*Deus cui omnia vivunt* 24. sz.) a recitációs tónus kétszólamú változataként szólal meg. A *Ne recorderis* responzorium (25. sz.) bár metrizálva, de dallamilag pontosan idézi a gregorián cantus firmust. A recitációs tónus három szólamban hangzik a *Fac quaesumus* könyörgés alatt (26. sz.). A magyarországi dallamhagyomány egyik leghatásosabb tétele a – rendkívüli módon hét betétverssel ellátott – *Libera me Domine responzorium* (27. szám; az újkorban csupán ennek rövidített, versbe szedett változata maradt meg az egész Absolutió szertartásból, melyet éppen ezért gyakran neveztek „Liberának”, az előtte álló szertartást pedig „liberás misének”). Ezután a recitációs tónus négyszólamú alkalmazásával olvasott *Absolve quaesumus könyörgés* (28. sz.) zárja a szertartást.

Az oratórium azonban itt ismét hangot ad az egyéni reflexiónak, most egy bach-i korál-ária parafrázisával. Végül az *In paradisum* antifónával a menet megindul a holttesttel a templomból a

temetőbe. A gregorián dallamot proporciós eltolódásokkal énekli a női kar, felidézve ezzel azt a különös hanghatást, melyet a körmeneteken résztvevő néptömegektől hallunk, midőn ugyanazt a dallamot a hosszan elnyúló sor egymástól eltolódva énekli.

V. *Despositio corporis* – Eltemetés

Az előző ciklus végén mintegy a templomban figyeltük, hogyan tűnik el a holttestet vivő menet. Most a temetőben vagyunk, s látjuk a menet közeledését. A Laura Romani költeményére készült lassú tétel (*Il silenzio dei morti*, 31. sz.) dramaturgiailag a néma és üres temetőbe visz. Az „Aus tiefer Not” korál motívumaiból szőtt *Ricerca* (32a.) talán a harangszóval közeledő menetet is megjeleníti. Ez egyben bevezetője a hasonló gondolatkörben mozgó Orbán-vers áriájának (*Hal-lod-e te sötét árnyék*, 32b.).

Ezután az oratórium sűrítve ugyan, de ismét a halotti szertartás menetét követi. A középkori szertartás lényegét az elföldelés cselekménye adja, melyet két párhuzamos sorozat kísért: a pap halkán mondott könyörgései és azok az antifonák és zsoltárok, melyeket „in persona defuncti”, vagyis a halott nevében énekelnek, tehát mintegy a halottnak az adott cselekményhez fűzött fohászát mondják ki. A három eseménysor (az elföldelés cselekménye és zajai, a papi könyörgések és az antifonák sorozata) egyidejűleg folyik. Az oratóriumban ez így jelenik meg:

Először a pap áldást mond a sírhelyre (*Deus qui fundasti*, 33. szám), Közben az antifona a halott nevében kéri sírhelyének megnyitását (*Aperite mihi* és 117/118. zsoltár, 34a-b-c).

A koporsót a sírhely fölé emelik, az ének mintegy értelmezi a helyzetet: nem búcsúzás, hanem átmenet ez, a sír valójában kapu, a halott pedig vágyakozik arra, eljusson „a Csodálatos lakóhelyre” (*Ingrediar*, 41/42. zsoltár, 35a-b).

Megkezdik a holttest lebecsátását, miközben ő azt énekli: „Itt lesz nyugovásom, itt lakom, mert ezt választottam” (*Haec requies*, 131/132. zsoltár, 36a-b).

A koporsó eléri a sírbolt fenekét, megkezdődik az elföldelés s ezt az ének azzal kommentálja, hogy bár földből vétetett, s oda tér vissza, bízik abban, hogy az utolsó napon onnan újból felkél (*De terra plasmasti* és 138/139. zsoltár, 37a-b).

Az elföldelés közben az ének kedvező ítéletet vár és kér a meghaltak (*Non intres* és 101/102. zsoltár, 38a-b).

A temetés befejezéséül a feltámadásról szóló antifona (*Ego sum resurrectio*, 40a) és a *Nunc dimittis* („Most bocsátod el...”, Simeon hálaéneke Lukács evangéliumából) következik. Az oratórium ennek latin és orosz nyelvű változata közé illeszti a zárókönyörgést (40b, 41a-b).

A gyászolók megindulnak vissza a templomba, e közben a kórus rezponzóriumot énekel (*Memento mei*, 42. sz.), s többeszerre, a 129/130. zsoltárt recitálja (*De profundis*, 43. sz.) Az oratórium itt zeneileg is visszautal a III. ciklus lezárására.

A ciklust bevezető három tétel dallamilag is önálló. A szertartási részben az antifonák és a Memento-rezponzórium gregorián dallamokat fejleszt sokszólamú kompozícióvá, az orációk és a záró *De profundis* a korábról megismert „mozgatott recitáció” technikáját alkalmazzák.

VI. *Consolatio* – Vigasztalás

Az utolsó ciklus különös befejezést ad az oratóriumnak: a pszichológiai széttöredezés és zenei-strukturális összefoglalás jár együtt, ahogy azt a mű tematikája meg is kívánja. A temetés végével a jelenlévők részint elszélednek, de ha visszatérnek is a templomba, magukra maradnak emlékeikkel, érzelmeikkel; s az elbékélés e fájdalmas módjának csak rövid időkre ad szilárd formát a liturgia. Az oratórium pedig a mű korábbi részleteinek (olykor töredékeinek) és új anyagoknak egyesítésével, nagyvonalú szintézisével biztosít – a szakaszok lerövidülése ellenére – katartikus egységbe foglalást.

A 44. tétel (*Kosztolányi-idézetek*) költői szövegei töredékek, mintegy lenyomatai a halálesettel és temetéssel összefüggő érzelmeknek. A 45. tétel többféle elemből összeállított, a mottó zenéjét visszaidéző, zeneileg egységesített *ricerca*. Eleje még az előző tétel költői anyagához kapcsolódik, utalva a mű mottójának szöveg-elemeire is (*Hol volt, hol nem volt*, 45a). A heves befejezésnek mintegy hosszú kicsengése a templomban elhangzó első könyörgés (*Exauditor omnium*, 45b.). A

ciklus központi tétele a Jób könyvéből vett *Si bona responzorium*, mely az Úr akaratának elfogadását hangsúlyozza (45c.) A tétel pontosan idézi, de egy élő előadás alapján metrikai keretbe szabályozza a gregorián dallamot. Az előző könyörgés konklúziója és rövid fohász (45d) után Szép Ernő versének felidézésével ismét az egyéni lírai eszmélkedés kap hangot (45e). Utoljára halljuk a bűnbánati zsoltárt (50/51.), melynek végszavába még beszövedik a Mottó utolsó töredéke (45f).

A ciklus és egyben az egész oratórium lezárása ismét egy korál-szerű tétel, az ókeresztény költő, Prudentius vigasztaló himnuszának négy versszaka (*Iam maesta querela*, 46. szám). A zenei anyag leegyszerűsödik: az 1-3. versszakban a szerző dallama uniszónó hangzik, majd ennek zenekari utóhangját egy fontos zárókönyörgés követi, a műben többször alkalmazott recitáló technika szerint előadva. A *Prudentius-himnusz* utolsó versszaka együtt hangzik a szertartást záró búcsúfóhással: „Nyugodjék békességben” (47. szám).

*

Az oratórium zenei anyaga a szertartáshoz tartozó gregorián dallamok feldolgozása mellett elsősorban a mottóban bemutatott 128 hangból álló hangsorra épül, melynek egyik fő jellegzetessége, hogy állandó belső mozgása, kromatikája ellenére szilárd *d* tonalitással rendelkezik. E hangsor különböző tükrözései, fordításai, metszetei alkotják a legtöbb zsoltár anyagát.

A másik réteg egy olyan 64 hathangú skálából álló ‘pszeudomodális’ rendszer, mely két hiányos (6-6 hangból álló), egymást tizenkét hangra kiegészítő görög skálából, valamint arra a 62 származék hangsorból áll, melyek a két eredeti skála egymás irányában történő fokozatos áthangolásából nyerhetők. Ez a hangkészlet jelenik meg pl. a *Pater noster* tételben, az oratiókban, a *Nunc dimittis*ben (41a) vagy a Prudentius-himnuszban ill. annak versszakai közé ékelődő zenekari közjátékokban.

A harmadik réteg ‘objet trouvé’: abból kiindulva, hogy a 129/130. zsoltár kezdősora (*De profundis clamavi ad te Domine*) 12 szótagból áll, a zsoltárra épülő tételek zenei anyaga idézi az *Alef – Hommage à Schönberg* c. zenekari darab kódáját (1972). Ennek az anyagnak a különféle metszetei készítik elő a zsoltár első megjelenését a II. részben s alkotják a virrasztó énekek kíséretének hangkészletét.

A ‘pszeudomodális’ hangkészlet mellett megjelenik egy ‘pseudo’ dallamkészlet is: az *En imádottam* (21. szám) gregorián jellege, a *Mária siralma* (50) dallamszerkezete, vagy a *Hallod-e te, sötét árnyék* (32b) széki lassút idézi ritmikája és dallamszerkezete, valamint a VI. rész *Lamento*-ja sorolható ide. Ilyennek tekinthető, amikor a mottó hangsorából alakult dallamfoszlányok gregorián recitációkként jelennek meg. A *Canticum Simeonis* (41c) tenor szólója a pravoszláv “Blazsennaja” dallamok mintájára íródott (a szólót kísérő kórus hangkészlete: ‘pszeudomodális’).

A gregorián dallamok több esetben maguk is változatos transzformációkon esnek át: saját fordításaik, tükrök képezik az eredeti dallamok ellenpontjait. A legkomplexebb példa: az *Absolve Domine* (16. szám), melynek a 16 szólamú kórus 4x4 szólamú proporciós kánonjának összes szólama az eredeti gregorián dallamot éneklő: 4-4 különböző hangmagasságon az alapidallamot, annak tükrét, rákját és tükörrákját.

Végezetül: némely tétel hangkészletét a Jeney korábbi darabjaiban is többször használt ‘fekete dobozos’ eljárások valamelyike generálja (betűk hanggá történő átírása, un. egyértékű transzformációk stb.)

Összességében a teljes mű hangkészlete olyan tizenkétfokúság, amelyben a mottó tonális szerkezete mintegy ‘archaizálja’ a tizenkétfokúságot is, nyitottá téve azt a gregorián modalitása irányába is. A tizenkétfokúsághoz történetileg szorosan kapcsolódó szerializmus itt – esetenként – mint módszer van jelen.

*

A rituális szöveg-anyag gyakran magával hozza gregorián dallamát is. A gregorián dallamok teljesen átszövik az oratóriumot, de – éppúgy, mint például Palestrina gregorián-idézeteiben – a mű sokkal több, mintsem kísérettel ellátott cantus firmus. Az idézett dallamok mindenestől beil-

leszknednek egy bonyolult XX. század végi zenei anyag szövetébe, gyakran lesznek a jellegzetes kortárs-zenei technikák, témakezelési eljárások alapmotívumaivá. Nemcsak vertikálisan (a dallammal együtt hangzó többi szólam révén), hanem horizontálisan is (a tételrészek váltakozásának, egymásba fejlődésének, egyes részek visszatérésének logikája szerint) egy nagy kompozíciós tervbe illeszknednek. A gregorián dallamok ilyen fajta befogadását az teszi lehetővé, hogy elemi zenei anyaga, kis hangterjedelmű motívumkészlete, modális, vagy éppen premodális jellege egy képlékeny, sokféleképpen értelmezhető cantus firmust kínál, nem ütközik ki tehát a tőle erősen különböző textúrából sem.

*

Az utóbbi években kevés ilyen nagytetű mű keletkezett Magyarországon. Ez nem csak méreteire gondolva igaz, hanem tágasságára, a költői és zenei világnak sokféleségére is. E sokféleség azonban nagy egységesítő erővel jelenik meg, s így elkerüli bármiféle eklekticizmus veszélyét. Ebben az összefüggésben rá kell mutatnunk a mű három fontos tulajdonságára:

Igen gazdag költői és zenei hagyaték épült be az oratóriumba. Magyar népi szövegek, a kortárs magyar és külföldi költők versei kaptak helyet a halotti szertartás által kijelölt keretben. Bár a zene mindvégig „korunk zenéje”, és Jeney zenéje egységes zenei elgondolás eredménye, mégis befooglalt énekelt és hangszeres népzenei emlékek, a gregorián és gregorián-ihletett saját dallamok, a keleti egyházzene, a középkori kompozíciós technikák, a németalföldi és a bach-i ellenpont, a XX. századi zeneszerzés számos technikai és stílári eleme, valamint a közelmúlt zenei nagyjainak szóló homage-ok nemcsak a történeti hagyaték iránti posztmodern magatartást tanúsítják, hanem a témához illő egyetemességet is sugároznak.

A sokféle emlékanyag és hivatkozás nem teszi a művet heterogénné. A szilárd zenei alkattal együtt egy nagyvonalú drámai szerkezet jött létre, mely a részek szerves egybekapcsolódását lélektanilag is, zeneileg is lehetővé teszi. Míg az utóbbi évtizedek zeneszerzésében gyakori, hogy a szerkezeti egység elérése érdekében a zeneszerző egyetlen anyag összes mutációját bemutatva alkotja meg a nagy formát, oratórium műfaja és mérete megkívánta egy nagyobb, dramatikus (olykor szinte operai) alkat kialakítását.

Ha a kortárs zenei alkotásokkal, sőt magának a szerzőnek más alkotásaival is egybevetjük az oratóriumot, azoktól különbözőnek fogjuk találni a szellemi és érzékletes elemek új egyensúlyát is. Születtek olyan művek korunkban, melyek témát, programot, szöveget akarnak nagy érzelmi-hangulati erővel megjeleníteni. A vezető kortárs zeneszerzés azonban inkább puritán irányban haladt: eszköztárát körülhatárolva igyekezett a zeneművek szellemi, értelmi, technikai koncentráltságát növelni, s ezzel egy fegyelmezett, objektív hang-szerkezeteket alkotni, akár még a szárazság látszatát is vállalva. Jeney oratóriuma is egységes tonális-formai szerkezetbe foglalja a hatalmas méretek közt megjelenő vegyes anyagot, de ugyanakkor teret enged a nagy ellentéteknek, hangulati különbségeknek, érzékletes megjelenítéseknek, hatásos hangszerelésnek. A szellemi építményt ez nem veszélyeztette, viszont kegyes gesztust tett a hallgatónak, aki így könnyebben találja meg a maga vezérfonalát, könnyebben talál kapcsolódási pontokat, jobban érzékeli a tematika és zene kapcsolatát, egy szóval, fogékonyabb lehet a mű üzenetére.

I. Commendatio animae

1. Motto

Hol volt, hol nem volt,
élt egyszer egy magányos farkas.
Magányosabb az angyaloknál.

Elvetődött egyszer egy faluba,
és beleszeretett az első házba,
amit meglátott.

Már a falát is megszerette,
a kőművesek simogatását,
de az ablak megállította.

A szobában emberek ültek.
Istene kívül soha senki
ilyen szépnak nem látta őket,
mint ez a tisztaszívű állat.

Éjszaka aztán be is ment a házba,
megállt a szoba közepén,
s nem mozdult onnan soha többé.

Nyitott szemmel állt egész éjszaka,
s reggel is, mikor agyonverték.

(Pilinszky János: részlet a
Sötét mennyország *KZ Oratórium* - ből)

2. Antiphona: Exultabunt Domino

Exultabunt Domino ossa humiliata

3. Ricercare sopra il Motto a 5 voci

a) Psalmus 50/51: Miserere mei, Deus¹

1. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.
2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.
3. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.
4. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. [...]
7. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. [...]
11. Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.
12. Cor mundum crea in me, Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis.
13. Ne projicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
14. Redde mihi laetitiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me. [...]
17. Domine, labia mea aperies: et os meum annuntiabit laudem tuam. [...]
20. Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion: ut aedificentur muri Jerusalem. [...]

I. Lélekajánlás

1. Motto

1. Könyörülj rajtam, Isten a te nagy irgalmasságod szerint.
2. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszágomat!
3. Moss meg engem teljességgel az én gonoszágomból, és bűnömből tisztíts meg engem.
4. Mert ismerem az én gonoszágomat, és szemem előtt van az én bűnöm mindenkor...
7. Mert íme, már gonoszágban fogantattam, és bűnben fogadott engem anyám...
11. Fordítsd el orcádat bűneimtől, és töröld el minden gonoszágomat.
12. Tiszta szívet teremts bennem, ó Isten, és az igaz lelket újítsd meg bensőmben.
13. Ne vess el engem orcád elől, és szent lelkedet ne vond meg tőlem.
14. Add vissza nekem a te üdvösségednek örömét, és készséges lélekkel erősíts meg engem!...
17. Uram, nyisd meg ajkaimat, és száma a te dicséretedet hirdeti...
20. Cselekedj kegyesen, Uram, Sionnal jóakaratom szerint, hogy megépüljenek Jeruzsálemnek falai.

¹ A zsoltárokból a versszámot nem a Vulgátából adjuk, hanem a liturgikus használatnak megfelelően.

b) Lectio

panay homarmeru minnivekhi weal afappay tzalmaweth al lohamas bekhappay uthefillathi zakka eretz altekhassi dami wealyehi maqom lezaaqathi (Job 17, 16-18).
ego de epekhon agathois, idu synthesan moi mallon hemerai kakon he koilia mu exezesen kai u siopesetai, proephtasan me hemerai ptokheias. stemon peporeumai. (Job 30, 26-28).

Cutis mea denigrata est uer me, et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in uocem flentium. (Job 30, 30-31)

c) Oratio: Tibi Domine commendamus.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui fratris nostri, ut defunctus saeculo tibi uivat et quae per fragilitatem carnis mundanae conversationis commisit peccata, tua uenia misericordissimae pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

d) Lectio

arom yatzati mibbeten immi wearom ashub shamma Adonay natan wa Adonay laqah yehi shem Adonay meborak.
gymnos ekselthon ek koilias metros mu, gymnos kai apeleusomai ekei. ho kyrios edoken, ho kyrios afeilato. hos to kyrio edoksen, hutos kai egeneto. eie to onoma kyriu eulogemenon.
Nudus egressus sum de utero matris meae et nudus reuertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit. Ita factum est: sit nomen Domini benedictum (Job 1, 21).

e) Oratio: Suscipe Domine.

Suscipe Domine seruum tuum in locum sperandae sibi saluationis a misericordia tua. Amen.

f) Psalmus 50: Miserere mei, Deus

1. Miserere mei, Deus, secundum magnam gnekmisericordiam tuam.
2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

4. Responsorium: Subuenite

Subuenite sancti Dei, occurrite angeli Domini, * suscipientes animam eius, offerentes eam in conspectu Altissimi. V) Suscipiat te Christus, qui uocauit te et in sinu Abrahae angeli deducant te. * Suscipientes... V) Requiem aeternam dona ei Domine et lux perpetuam luceat ei. * Suscipientes...

II. Vesperae Mortuorum

5. Ricercare sopra il Motto a 8 voci

a) Antiphona: Placebo Domino

Placebo Domino in regione uivorum.

b) Olvasmány

(héber, görög és latin nyelven)

Orcám a sírás miatt sárossá lett, és szemeimre a halálnak árnyéka szállott. Noha gonoszság nem találtatott a kezemben, és az én Istenem előtt való könyörgésem tiszta. (Jób 16, 17-18).

Rám, ki jót vártam, gonosz következett, ki világgosságot reménylettem, és homályosság szállt reám. Bensőm forrong nyugalom nélkül, és elértek engem a szomorúságnak napjai. (Jób 30, 27-28).

Bőröm megfeketedett, és csontjaim kiszáradtak a nagy hőség miatt. Hegedűm sírásra változott, és orgonám a jajgatás szavára. (Jób 30, 30-31).

c) Könyörgés

Neked ajánljuk, Urunk e szolgálóknak, a mi testvérünknek lelkét, hogy meghalván e világnak már neked éljen, és amit a világban testi gyengesége miatt vétkezett, azt törölje el atyai könyörületednek bocsánata. Krisztus Urunk által. Amen.

d) Olvasmány (héber, görög és latin nyelven)

Mezitlen jöttem ki anyámnak méhéből, és mezitlen térek vissza. Az Úr adta, az Úr elvette, áldott legyen az Úr neve (Jób 1, 21).

e) Könyörgés

Fogadd be, Uram, a te szolgálódat könyörületeddel a remélt üdvösség helyére. Amen.

f) 50. zsoltár

1. Könyörülj rajtam, Isten a te nagy irgalmasságod szerint.
2. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszságomat!

4. Elajánló Responsorium

Jöjjetek, Isten szentjei, siessetek, az Úrnak angyalai, * fogadjátok az ő lelkét, és vigyétek a Fölséges színe elé. *Verzus:* Fogadjon be téged Krisztus, aki meghívott téged, és az angyalok vezessenek téged Ábrahám kebelébe. * Fogadjátok... *Verzus:* Adj Uram neki öröm nyugodalmat, és az örök világosság fényeskedjék neki. Fogadjátok..

II. A halotti vecsernye

5. Nyolcszólamú Ricercare a Mottó zenéjére

a) Antifóna

Az Úr színe előtt járok az élők földjén.

b) Oh, jaj félek

Igen rettegek:
Jaj mit műveljek,
Hová rejtőzsek,
Mit látok?

(Sopronmegyei virrasztóénekek;
ed. Lajtha László)

c) Antiphona: Heu mihi

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est.

d) Ím látod világ voltát

Hirtelen változását
Testednek hervadását
A halál kemény voltát.

(Sopronmegyei virrasztóénekek;
ed. Lajtha László)

e) Antiphona: Dominus custodit

Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam
tuam Dominus.

f) Már elmégyek az örömben

Paraditsomnak kertében.
Lészek Istennek kedvében.

(Sopronmegyei virrasztóénekek;
ed. Lajtha László)

g) Ó jaj, jaj, félek!

Igen rettegek:
Jaj mit műveljek,
Hová rejtőzsek,
Mit látok?

(Sopronmegyei virrasztóénekek;
ed. Lajtha László)

h) Antiphona: Si iniquitates

Si iniquitates observaveris Domine: Domine, quis
sustinébit?

i) Psalmus 129/130: De profundis

1. De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi
vocem meam:
2. Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis
meæ.
3. Si iniquitates observaveris Domine: Domine, quis
sustinébit?
4. Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam
sustinui te, Domine.

j) Életadó halál ura

Szűnjék meg kezéd ostroma:
Mert elromlik földnek pora,
Ha nem juthat irgalmadra.

(Sopronmegyei virrasztóénekek;
ed. Lajtha László)

k) Antiphona: Opera manuum tuarum

Opera manuum tuarum, ne despicias.

l) Psalmus 137/138: Confitebor tibi

1. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo quoniam
audisti verba oris mei.
2. In conspectu Angelorum psallam tibi: adorabo ad
templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo.
9. Dominus retribuet pro me Domine, misericordia tua,

b) Virrasztó ének**c) Antifóna**

Jaj nékem, mert hosszúra nyúlik zarándokságom ideje.

d) Virrasztó ének**e) Antifóna**

Az Úr megőriz téged minden gonosztól, őrizze meg az
Úr a te lelkedet!

f) Virrasztó népének**g) Virrasztó népének****h) Antifóna**

Ha a gonoszságokat számontartod, Uram, Uram, ki áll
meg akkor teelőtted?

i) 129/130. zsoltár

1. A mélységekből kiáltok hozzád, ó Uram, Uram, hall-
gasd meg az én szómat.
2. Legyenek a te füleid figyelmesek az én könyörgé-
semnek szavára
3. Ha a gonoszságokat számontartod, Uram: Uram ki áll
meg akkor te-előtted?
4. De nálad kegyelem vagyok és a te törvényed miatt
reménykedem benned, Uram

j) Virrasztó ének**k) Antifóna**

Ne vesd meg kezédnek alkotását!

l) 137/138. zsoltár

1. Hálát adok neked, Uram, teljes szívemből, mert meg-
hallgattad az én szómat.
2. Az angyalok színe előtt éneklek neked és leborulok a
te szentélyed előtt.
9. Az Úr elvégzi, amit én bennem kezdett, Uram, a te

in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.
Requiem æternam dona eis Domine.. Et lux perpetua
luceat eis.

m) Tsalárd színnel fénylő világ,

Tsak kívül szép, mint a' virág,
Mint tündöklő arany s ezüst,
elenyészik. mint tűzi füst.

(Sopronmegyei virrasztóénekek;
ed. Lajtha László)

n) Antiphona: Omne quod dat mihi

Omne quod dat mihi Pater ad me veniet: et eum qui
venit ad me non eijciam foras.

o) Mária siralma

Nem tudtam a búról,
most a bú megölel,
halványsággal belehel.
Jaj nekem, én fiam,
égi virágszál,
igen elváltotál,
messzire távoztál.
Iszonyú vasszegek
török a csontodat,
facsarják izmodat,
jaj én fiam, én fiam,
feketülő vérrel
csombókos a hajad.
Az éjjel álmomban
kicsi baba voltál,
fürdettelek téged
egy nagy tekenőben.
Abban a nagy tekenőben
tükrözött az égbolt,
jaj én fiam, én fiam,
két szemed is kék volt.
Gonoszok lándzsája
szúrja át a melled,
gyere vissza, jaj én fiam,
maradj anyád mellett.
Álmomban csókoltam
apró dundi lábad,
mosolygott a csöpp szád,
jaj én fiam, én fiam,
hadd menjek utánad.
Véred hullása,
szemeim sírása,
szép arcodnak hervadása
szívem szakadása.
Gógicsélve heverésztél,
két karomba dölve,
hullt, csak hullt a zápor könnyem
a nagy tekenőbe.
Rászegeztek a keresztre,
nem igaz, nem, nem,
jaj nekem, megfulladok,
fogjatok föl engem.
Szíved fárad,
karod is kiszárad,
éjfél tájban sötét hollók

irgalmad örökkévaló, ne vesd meg kezednek alkotását!
Adj Uram nekik örök nyugodalmat, és az örök világos-
ság fényeskedjék nekik.

m) Virrasztó ének

n) Antifóna

Mindaz, aki nekem ad az Atya, énhozzám jövend; és
azt, aki énhozzám jövend nem fogom kivetni.

o) Mária siralma

tépázzák a vállad.
Jaj nekem, én fiam,
jaj én fiam.

(Weöres Sándor:
Mária siralma a *Második szimfóniából*)

III. Vigilia Defunctorum

6. Invitatorium: Circumdedderunt me

Antiphona: Circumdedderunt me gemitus mortis, dolores inferni circumdedderunt me.

Psalmus 94/95: Venite, exultemus Domino, jubilemus Deo, salutari nostro, praeoccupemus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei.

Antiphona: Circumdedderunt me gemitus mortis, dolores inferni circumdedderunt me.

7. a) Antiphona: Dirige, Domine Deus

Dirige, Domine Deus meus in conspectu tuo viam meam.

b) Psalmus 5: Verba mea

1. Verba mea auribus percipe, Domine, intellige clamorem meum.
2. Intende voci orationis meae, rex meus, et Deus meus.
3. Quoniam ad te orabo: Domine, mane exaudies vocem meam.
- 4a. Mane astabo tibi et videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

4b. Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.

5. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium; virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus,
6. Ego autem in multitudine misericordiae tuae introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.
7. Domine, deduc me in justitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

8. a) Antiphona: Convertere Domine

Convertere Domine et eripe animam meam quoniam non est in morte qui memor sit tui.

b) Psalmus 6: Domine, ne in furore tuo

1. Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me,
2. Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
3. Et anima mea turbata est valde: sed tu, Domine usquequo?
4. Convertere, Domine, et eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam.
5. Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

9. a) Antiphona: Nequando rapiat

Nequando rapiat ut levo animam meam, dum non est

III. Halotti Virrasztás

6. Meghívó zsoltár

Antifóna: Körülvettek engem a halál gyötrelmei, és az alvilág kínjai körülvettek engem.

94/95. zsoltár: Jöjjetek, örvendezzünk az Úrnak, vigadjunk a mi szabadító Istenünknek, járuljunk az ő színe elé hálaadással, és zsoltárok dicséretével vigadozzunk néki.

Antifóna: Körülvettek engem a halál gyötrelmei, és az alvilág kínjai körülvettek engem.

7. a) Antifóna

Uram, én Istenem, egyenged színed előtt az én utamat.

b) 5. zsoltár

1. Halljad meg, Uram, szavaimat, értsd meg az én kiáltásaimat!
2. Figyelmezz az én hívó szavamra, én királyom, és én Istenem.
3. Mert neked könyörgök, Uram, már kora reggel, halljad meg hangomat,
- 4a. elődbe állok reggel, és feléd tekintek; mert nem olyan Isten vagy te, akinek tetszenék a gonoszság,
- 4b. s a bűnös nem lakhat meg nálad, az igaztalan ember nem marad meg a te színed előtt.
5. Gyűlölöd mind, akik gonoszságot cselekszenek: elveszted mind a hazugokat, utálja az Úr a vérszopó és álnok embert.
6. Én pedig irgalmaddal eltöltve belépek a te házádba, istenfélelemmel imádkozom szent templomodnál.
7. Uram, ellenségeim miatt te vezérelj igazságodban engem, egyenged előttem utamat.

8. a) Antifóna:

Térj hozzám, Uram, és mentsd ki lelkemet, mert nincs, aki a holtak közt megemlékeznék rólad.

b) 6. zsoltár

1. Uram, ne büntess engem haragodban, ne sújtsál engem felindulásodban.
2. Könyörülj rajtam, Uram, mert erőtlenség vagyok, gyógyíts meg, Uram, mert megháborodtam csontjaim.
3. És igen megrendült az én lelkem, te pedig, Uram, meddig vagy még távol?
4. Térj hozzám, Uram, és mentsd ki lelkemet, szabadíts meg engem irgalmasságodért.
5. Mert nincs, aki a holtak közt megemlékeznék rólad, a sírban pedig ki ad néked hálát?

9. a) Antifóna

Nehogy elragadja, mint az oroslán, az én lelkemet,

qui redimat, neque qui salvum faciat.

b) Psalmus 7: Domine, Deus meus in te speravi

1. Domine Deus meus, in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me.
2. Nequando rapiat, ut leo, animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.
3. Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis:
4. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.
5. Persequatur inimicus animam meam, et comprehendat, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem deducat.
6. Exsurge, Domine, in ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meorum.
7. Et exsurge, Domine Deus meus, in praecepto quod mandasti:[...]
9. [...] Judica me, Domine, secundum justitiam meam, et secundum innocentiam meam super me.[...]
18. Confitebor Domino secundum justitiam ejus: et psallam nomini Domini altissimi.

10. Pater noster

Pater noster, qui es in caelis: Sanctificetur nomen tuum: Adveniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in caelo, et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo. Amen.

11. Lectio (Job 1, 21)

arom yatzati mibbeten immi wearom ashub shamma Adonay natan waAdonay laqah yehi shem Adonay meborak.
gymnos ekselthon ek koilias metros mu, gymnos kai apeleusomai ekei. ho kyrios edoken, ho kyrios afeilato. hos to kyrio edoksen, hutos kai egeneto. eie to onoma kyriu eulogemenon.
Nudus egressus sum de utero matris meae et nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum (Job 1, 21).

12. Responsorium: Libera me Domine de viis inferni

Libera me Domine de viis inferni, qui portas aëreas confregisti: et visitasti infernum, et dedisti eis lumen, ut viderent te: * Qui erant in pœnis tenebrarum. V) Clamantes et dicentes: Advenisti Redemptor noster. Qui erant in pœnis tenebrarum.

13. Ricercare sopra il Motto a 4 voci (vonósötös)

14. Antiphona: Exultabunt Domino

Exultabunt Domino ossa humiliata

15. Honnéni Elohim (Psalmus 51/50)

Honneni Elohim kehasdekha kerov rahmekha mehe fesha"ay Herev kabbeseni me"avoni umehatta'ti tahreni Hen be"avon holalti uvehete' yehemateni immi Haster panekha mehata'ay vekhol avonotay mehe Lev tahir bera' li Elohim veruah nakhon haddesh bekirbi Al

mert nincsen, aki megmentsen, sem aki kiszabadítson engem.

b) 7. zsoltár

1. Uram, én Istenem, tebenned bízom, ments meg üldözöimtől, és szabadíts meg engem!
2. Nehogy elragadják, mint az oroszlán, az én életemet, és szétszaggassanak, mert nincsen, aki megmentsen.
3. Uram, én Istenem, ha úgy cselekedtem, ha gonoszság vagyok a kezeimben,
4. ha visszafizettem volna a rosszat, amit nekem tettek, ha megraboltam ellenségemet, és kifosztva hagytam el,
5. akkor üldözzön az ellenség és fogjon el engem, tapossa meg a földön életemet, és dicsőségemet porrá tegye.
6. Kelj fel, Uram, haragodban, kelj fel ellenségeim dühössége ellen,
7. és kelj fel, én Istenem, arra az ítéletre, melyet te rendeltél..
9. Ítélj meg engem, Uram, igazságom szerint, és tégy vélem ártatlanságom szerint...
18. Én pedig hálát adok az Úrnak igazságáért, és éneklek a Fölséges Úr nevének.

10. Mi Atyánk

Mi Atyánk, ki vagy a menyekben, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, miképpen a mennyben, azonképpen a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, és ne vígy minket a kísértésbe, de szabadít meg a gonosztól. Amen.

11. Olvasmány (héber görög és latin nyelven)

Mezitlen jöttem ki anyámnak méhéből, és mezitlen térek vissza. Az Úr adta, az Úr elvette, amint az Úrnak tetszett, úgy lett; legyen áldott az Úr neve (Jób 1,21).

12. Responzorium

Szabadíts meg, Uram, az alvilág útjaitól, ki az ércskapukat összetörted; ki meglátogattad az alvilágot, és fényt vittél nekik, hogy megláthassanak téged: * a sötétség kínjai közt szenvedők. *Verzus:* "Megjöttél hát, mi Megváltónk!" – kiáltottak és mondták * a sötétség kínjai közt szenvedők.

13. Négyszólamú Ricercare a Motto zenéjére

14. Antifóna:

Örvendeznek majd az Úrnak az én csontjaim.

15. Az 51/50. zsoltár (héber nyelven)

Könyörülj rajtam, Isten a te nagy irgalmasságod szerint. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az én gonoszságomat! [...] Mert íme, már gonoszságban fogantattam, és bűnben fogadott engem anyám [...] Fordítsd el orcádat bűneimtől, és töröld el minden gonosz-

tashlikheni milfefanekha veruah kodshekha al tikkah
mimmeni Hoshiva li seson yishe"kha veruah nediva
tismekheni Adonay sefatay tiftah ufi yaggid tehillatekha
Hetiva virconekha et Tziyyon tivne homot Jerusalayim.

16. Antiphona: Absolve Domine

Absolve Domine animas eorum ab omni vinculo
delictorum ut in resurrectionis gloria inter sanctos tuos
resuscitati respirent.

17. Canticum Ezechie (Isaia 38, 11-13, 15)

11. Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.
12. Quaesivi residuum annorum meorum... Non videbo Dominum Deum in terra viventium.
13. Non aspiciam hominem ultra, et habitatorem quietis.[...]
15. Praecisa est, velut a texente, vita mea: dum adhuc ordire, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

18. Psalmus 129/130: De profundis

1. De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi vocem meam:
2. Fiant aures tuae intendentes, in vocem deprecationis meae.
5. Sustinuit anima mea in verbo ejus: speravit anima mea in Domino.
6. A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.

19. Choral: "Minden eltűnendők..."

Elfáradtam, Istenem,
hunyd le végre két szemem.
Majd, ha nyílik alkalom,
nyíljon, mint egy tűnt napon.

"Hátha képzelet suhan
akkor is, ha vége van.
Tárva, nyitva körbeér,
jötté, múltá mit sem ér".

(Tandori Dezső: "Minden eltűnendők...")

ságomat. Tiszta szívet teremts bennem, ó Isten, és az igaz lelket újítsd meg bensőmben. Ne vess el engem orcád elől, és szent lelkedet ne vond meg tőlem. Add vissza nekem a te üdvösségednek örömét, és készsége lélekkel erősíts meg engem! [...] Uram, nyisd meg ajkaimat, és szám a te dicséretedet hirdeti [...] Cselekedj kegyesen, Uram, Sionnal jóakaratom szerint, hogy megépüljenek Jeruzsálemnek falai.

16. Antifóna

Oldozd fel, Uram, az ő lelküket bűneiknek minden kötelékéből, hogy szenteid között feltámasztatván a feltámadás dicsőségében megújuljanak.

17. Ezekiás éneke (Izaiás 38, 11-13, 15)

11. Mondám: az én életemnek közepén kell elmennem az alvilág kapuihoz.
12. Megfosztván éveim maradékától [mondám]: nem látom többé az Úr Istent az élők földjén.
13. Nem látok többé embert a földnek lakói között.[...]
15. Életem elmetszve, mintha elvágta volna a takács, alighogy szőni kezdett, máris elvágott engem reggeltől estére végzesz velem!

18. A 129/130. zsoltár

1. A mélységekből kiáltok hozzád, ó Uram, Uram, hallgasd meg az én szómat.
2. Legyenek a te füleid figyelmesek az én könyörgésemnek szavára.
5. Reménykedik az én lelkem az ő igéjében az én lelkem az Úrra várakozik.
6. Miként virrasztó a hajnal jöttére, várakozzék az Úrra Izrael!

IV. Absolutio

20. Introitus: Requiem æternam

Requiem æternam dona eis Domine et lux perpetua luceat eis.

21. Processio

a) Én imádoztam a kereszttövémbe hullva

hullva kábíts el örök ájulásba,
bukva lábadról letörölni véred
halva, hajammal.

Nélküled lelkem, se-halok se-élek,
sárga pusztában kihaladt a mellem,
tűröm ébren, rámtenyerezt oroszlán
tördeli bordám.

Veszve szemhéjam, kiguvadt szememből
szüntelen bánat kopog, árnyesó hull
és az élő szív az üres világon
mégse szakad meg.

(Weöres Sándor:
Szent György és a sárkány)

b) Antiphona: Lux æterna

Lux æterna luceat eis Domine, cum sanctis tuis in æternum quia pius es

22. Oratio

Non intres in iudicium tuum cum servo tuo Domine, quia nullus iustificabitur homo apud te, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo, Domine, eum, quæsumus, iudicialis sententia tua premat, quem tibi vera supplicatio fidei christianæ commendat, sed gratia tua illi succurrente, mereatur evadere iudicium ultionis, qui, dum viveret, insignitus est signaculo sanctæ Trinitatis

23. Responsorium: Subvenite

Subvenite sancti Dei, occurrere angeli Domini, * suscipientes animam eius, ** offerentes eam in conspectu Altissimi. V) Suscipiat te Christus, qui vocavit te et in sinu Abrahe angeli deducant te. * Suscipientes... Requiem æternam dona ei Domine et lux perpetuam luceat ei. ** Offerentes...

IV. Feloldozás

20. Misekezdő ének

Adj Uram örök nyugodalmat nekik, és az örök világosság fényeskedjék nekik.

b) Antifóna

Az örök világosság fényeskedjék nekik, Uram: szenteiddel mindörökké, mert kegyes vagy.

22. Könyörgés

Ne szállj, Urunk, ítéletre szolgálóddal; hiszen senki sem lehet igaz teelőtted, ha csak meg nem adod neki minden bűne bocsánatát. Ne sújtsa tehát, kérünk, bírói ítéleted azt, kit a keresztény hit igaz könyörgése ajánl neked, hanem kegyelmed oltalmazásával kerülhesse el a megtorló ítéletet, hiszen míg élt a Szentháromság jelét viselte.

23. Responzorium

Jöjjetek, Isten szentjei, siessetek, az Úrnak angyalai, * fogadjátok az ő lelkét, ** és vigyétek a Fölséges színe elé. *Verzus:* Fogadjon be téged Krisztus, aki meghívott téged, és az angyalok vezessenek téged Ábrahám kebelébe. * Fogadjátok... Adj Uram neki öröm nyugodalmat, és az örök világosság fényeskedjék neki. ** És vigyétek...

24. Oratio

Deus cui omnia vivunt et cui non pereunt moriendo corpora nostra, sed mutantur in melius, te supplices deprecamur, ut suscipi jubeas animam famuli tui fratris nostri per manus sanctorum angelorum tuorum deducendam in sinu amici tui Abrahæ patriarchæ, resuscitandamque in novissimo magni iudicii die, et quidquid vitiorum fallente diabolo contraxit, tu pius et misericors ablue indulgendo.

25. Responsorium: Ne recorderis

Ne recorderis peccata mea Domine, * dum veneris iudicare seculum per ignem. V) Dirige Domine Deus meus in conspectu tuo viam meam. * Dum veneris... V) Requiem æternam dona ei Domine et lux perpetua luceat ei. * Dum veneris...

26. Oratio

Fac quæsumus Domine, hanc cum servo tuo gratiam, ut factorum suorum in poenis non recipiat vicem, qui tuam in votis tenuit voluntatem, ut sicut hic eum vera fides iunxit fidelium turmis, ita illic eum tua miseratio societ angelicis choris.

27. Responsorium: Libera me Domine de morte æterna

Libera me, Domine, de morte æterna in die illa tremenda, * quando cæli, movendi sunt et terra. V) Deus, vita viventium, spes morientium, salusque omnium in te credentium, miserere omnium ex hac luce migrantium. * Quando cæli, movendi sunt et terra.

V) Tremens factus sum ego et timeo, cum discussio venerit atque ventura ira. * Quando...

V) Dies illa dies iræ, dies calamitatis et miseræ, dies magna et amara valde. * Quando...

V) Dum cælum mutatur, et terra movetur, tunc veniet Sanctus sanctorum in nubibus cælorum, ostendens vulnera sua. O quam felix anima, quam levat iustitia, dicens in gaudio viso suo Domino: miserere mei, miserere mei, tu mea spes, iustorum et requies, Sancte, suscipe me. * Quando...

V) Quam dulcem vocem audient iusti, quibus dicitur: Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis est paratum. * Quando...

V) O, Domine, Rex regum, imaginem tuam ne deseras, sed potius miserere, quam irascaris. * Quando

V) Sancte Michael archangele, libera, Domine, animas omnium fidelium defunctorum de manu Belial. Defendet eas Jesus Christus, hic et in futuro, amen. * Quando cæli, movendi sunt et terra. Dum veneris iudicare sæculum per ignem, quando cæli, movendi sunt et terra.

24. Könyörgés

Isten, kinek mindenk élnek, s ki által meghalván sem pusztul el a testünk, hanem jobbra változik, téged esdekelve kérlelünk, tedd, hogy szolgáltnak, a mi testvérünknek lelkét szent angyalaid keze fogadja és vezesse barátod, Ábrahám pátriárka kebelére, hogy felkeljen majdan a nagy ítélet utolsó napján, és ha az ördög cselvetése folytán valami vétet magára vont, te, kegyes és irgalmas, töröld le azt bocsánatoddal.

25. Responzorium

Ne emlékezzél meg vétkeimről, Uram, * midőn eljössz megítélni tűz által a világot. *Verzus:* Igazgasd, Úristen, a te színed előtt lépteimet. * midőn eljössz... *Verzus:* Örök nyugodalmat adj, Uram, neki, és az örök világosság fényeskedjék neki, * midőn eljössz...

26. Könyörgés

Add meg, Uram, a te szolgáltnak azt a kegyelmet, hogy tetteinek viszonzásaképpen ne jusson a büntetésre, hiszen a te akaratodat vágyott megtenni, s miként itt őt az igaz hit kapcsolta a hívők seregéhez, úgy amott a te irgalmazásod társítsa őt az angyalok karához.

27. Responzorium

Ments meg engem, Uram, az örök haláltól ama félelmetes napon, * mikor megrendülnek az egek és a föld. V) Isten, élők élete, halandók reménysége, és minden benned hívőknek üdvössége: könyörülj mindazokon, kik a földi fényéből eltávoznak. * Mikor megrendülnek az egek és a föld.

V) Megrettentem én, és félek attól, amikor eljön a számonkérés és a büntető harag. * Mikor...

V) Ama nap a harag napja, a szorongatásé és nyomorúságé, nagy és igen keserves. * Mikor...

V) Midőn az egek elváltoznak, és a föld megrendül, akkor eljön a szentek Szentje az ég felhőiben és megmutatja sebeit. Ó, mily boldog az a lélek, akit felemel az (isteni) igazság, és örömmel mondja, midőn látja az ő Urát: "Könyörülj rajtam, könyörülj rajtam, te, reménységem, az igazaknak megnyugvása, ó Szent, végy fel engem. * Mikor..."

V) Mily édes hangot hallanak majd az igazak, kiknek ez mondatok: "Jertek, Atyám áldottai, és vegyétek az országot, mely nektek készítettett..." * Mikor...

V) Ó Uram, királyok Királya, ne hagyj el a te képmásodat, s könyörüljél inkább, mint hogy haragudnál. * Mikor...

V) Szent Mihály arkangyal, ments meg, Uram, minden megholt hívőknek lelkét Belial kezéből. Védelmet ad az őket a Jézus Krisztus itt, és a jövőben, amen. * Mikor megrendülnek az egek és a föld, midőn eljössz ítélni tűz által a világot, mikor megrendülnek az egek és a föld.

28. Oratio

Absolve, quæsumus Domine, animam famuli tui fratris nostri, ut defunctus sæculo tibi vivat, et quæ per fragilitatem carnis humanæ conversationis commisit peccata, tu venia misericordissimæ pietatis absterge.

29. Air und Choral - Hommage à J.S.B.

Variatione sopra "Ich bin nun achtzig Jahr" (Kantate 71. Gott ist mein König)

a) Air

Ich bin nun achtzig Jahr warum soll dein Knecht sich mehr beschweren ich will umkehren daß ich sterbe in meiner Stadt, bei meines Vaters und meiner Mutter Grab. (Samuel II, 19: 35, 37)

b) Choral

Adja meg az Isten,
Mit adni nem szokott.
Száz bús vasárnap helyett
Sok víg hétköznapot,
Adja meg az Isten.

Adja meg az Isten
Sírásaink végét,
Lelkünknek teljességes,
S vágyott békességét,
Adja meg az Isten.

(Ady Endre: Adja az Isten)

30. Antiphona in processione: In paradisum

In paradisum deducant te angeli, in tuo adventu occurrant apostoli. * Suscipiant te Martyres, ** et perducant te in civitatem sanctam Jerusalem.

V) Chorus angelorum te suscipiat, et cum Lazaro quondam paupere æternam habeas requiem. * Suscipiant te...

V) Requiem æternam dona ei Domine et lux perpetua luceat ei ** et perducant... In paradisum...

V. Depositio corporis

31. Il silenzio dei morti

Il silenzio dei morti è simile
Il silenzio dei morti è simile
al lento apparire dei soli d'inverno
al mattino.

A fatica s'avanza
lungo i muri dei cimiteri del mondo.

(Laura Romani: Il silenzio dei morti)

32.

a) Ricercare sopra "Aus tiefer Not schrei ich zu dir" (zenekarra)

b) Hallod-e, te sötét árnyék,

ember vagy-e vagy csak árnykép.
Nem vagyok én sötét árnyék,
sem ember, sem puszta árnykép.
Égi boltban kabát vagyok,

28. Könyörgés

Oldozd fel, kérünk, Urunk, szolgálak, a mi testvérünknek lelkét, hogy midőn meghalván e világnak, neked éljen, és ami bünt az emberi testi magatartásának gyengeségéből eredően elkövetett, azt atyai irgalmasságod bocsánatával letöröld.

29. Ária és korál – J. S. Bach emlékére

Variáció az "Ich bin nun achtzig Jahr (71. kantáta: Gott ist mein König) áriájára.

a) Ária

Most nyolcvan esztendő vagyok. Miért kell a Te szolgálak még tehernek lennie. Megfordulok, hogy városomban, atyám és anyám sírja közelében halhassak meg. (Sámuel II, 19: 35, 37).

30. Korál (gyanánt)

30 Körmeneti antifóna

A paradicsomba vezessenek be téged az angyalok, érkezésedre siessenek oda az apostolok. * Fogadjanak téged a vértanúk, és vigyenek be a szent városba, Jeruzsálembe. V) Az angyalok kora fogadjon téged, és Lázárral, az egykori szegénnyel nyerd el az örök nyugodalmat. * Fogadjanak téged... V) Örök nyugodalmat adj neki, Uram, és az örök világosság fényeskedjék neki. ** És vigyenek be... A paradicsomba...

V. Az eltemetés

31. A holtak csendje

A holtak csendje hasonló
a reggelente lassan felderengő
téli napfelkeltékhez.
Keservesen halad
előre az ember
a világ temetőinek falai mentén.

32.

a) Zenekari Ricercare az "Aus tiefer Not schrei ich zu dir" korál zenéjére

b)

rézgombjaim a csillagok,
Égi boltban kabát vagyok,
rézgombjaim a csillagok.

Ha te vagy az ég kabátja,
én vagyok az, aki váltja.
Én vagyok az, aki vakon
bámulok ki az ablakon.
Hívlak Isten, nyújtsd a karod,
mikor szemem eltakarod.
Hívlak, ha vagy, nyújtsd a karod,
legyen úgy, ahogy akarod.

Nyisd meg nekem a dombtetőt,
a dombtetőn a temetőt.
A dombtetőn a temetőt,
adj odáig menni erőt.
Hadd készítsek ott heverőt,
hadd feküdjem le a sárba.
Hadd feküdjem le a sárba,
ahogy kulcs talál a zárba.

Búcsúznék már, de nem könnyű,
szakad szememből a könnyű.
ősz szakállal mennydörögve
gyöngyöt szór az ég a rögre.
Szakad az eső a földre,
fehér szemfödővel főd be.
Szakad az eső a földre,
belemosódom a ködbe.

(Orbán Ottó: Hallod-e, te sötét árnyék)

33. Oratio

Deus, qui fundasti terram, formasti caelos, qui loca sideribus stabilita fixisti, qui captivum laqueo mortis hominem lavacri ablutione reparasti, qui sepultos Abraham, Isaac et Jacob in spelunca duplici in libro vitae ac totius gloriae principes annotasti benedicendos: ita benedicere digneris hunc tumulum famuli tui fratris nostri, ut hic eum requiescere facias. Et in sinu Abraham, Isaac et Jacob collocare digneris, qui Dominum nostrum Jesum Christum contritis laqueis ab inferis ad salutem credentium resurgere, se suorumque membra resuscitare iussisti. Respice Domine super hanc fabricam sepulturae: descendat ad eam Domine Spiritus tuus Sanctus, ut te iubente sit in hoc loco famulo tuo fratri nostro quieto dormitio et tempore iudicii tui cum sanctis omnibus vera resurrectio.

34. a) Antiphona: Aperite mihi

Aperite mihi portas iustitiae, ingressus in eas confitebor Domine.

b) Psalmus 117/118: Confitemini Domino

1. Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia ejus.
2. Dicat nunc Israel quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia ejus.

33. Könyörgés

Isten, ki a földet megalapoztad, az eget kiformáltad, ki a csillagoknak biztos helyet szabtal, ki a halál csapdájába esett embert a megmosás fürdőjében helyreállítottad, ki a sírboltba eltemetett Ábrahámot, Izsákot, Jákobot megáldottad azzal, hogy az élet kettős könyvébe és a teljes dicsőség fejedelmei közé bejegyezted őket, ugyanígy méltóztassál megáldani ezt a sírhelyet is szolgálád, testvérünk részére, hogy itt nyugalmat adjál (testének). És méltóztassál (az ő lelkét) Ábrahám, Izsák és Jákob keblére helyezni, te, aki megtetted, hogy Urunk, Jézus Krisztus széttörvén a kötelékeket az alvilágból a hívők üdvösségére feltámadjon, és tagjaival együtt életre keljen. Tekints le Urunk erre az (emberi kézzel) létrehozott sírhelyre: szálljon le rá, Urunk, a te Szent Lelked, hogy parancsodra szolgáljanak, testvérünknek itt nyugodt aluvás, az ítélet napján pedig minden szentjeiddel együtt az igazi feltámadás legyen osztályrésze.

34. Antifóna (a sír megnyitásakor)

Nyissátok meg nekem az igazság kapuit; bemenvén rajtuk hálát adok az Úrnak

b) A 117/118. zsoltár

1. Hálát adjatok az Úrnak, mert jó, mert az ő irgalmassága örökkévaló.
2. Mondja most Izrael: mert jó mert az ő irgalmassága örökkévaló.

3. Dicat nunc domus Aaron: quoniam in sæculum misericordia ejus.
4. Dicat nunc qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia ejus. [...]
17. Non moriar, sed vivam: et narrabo opera Domini.

18. Castigans castigavit me Dominus: et morti non tradidit me.

c) Antiphona: Aperite mihi

Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor Domine.

35. a) Antiphona: Ingrediar

Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.

b) Psalmus 41/42: Quemadmodum desiderat

1. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te, Deus[...]
3. Fuerunt mihi lacrimæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi cotidie: Ubi est Deus tuus?[...]
6. Quare tristis es, anima mea? et quare conturbas me?[...]
12. Apud me oratio Deo vitæ meæ, dicam Deo: Susceptor meus es.
13. Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

c) Oratio

Tibi Domine commendamus animam famuli tui, ut defunctus sæculo tibi vivat et peccata quæ per fragilitatem mundanæ conversationis commisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge.

36. a) Antiphona: Hæc requies

Hæc requies mea in sæculum sæculi hic habitabo, quoniam elegi eam.

b) Psalmus 131/132: Memento Domine, David

1. Memento Domine, David, et omnis mansuetudinis ejus:
2. Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob:
3. Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei:
4. Si dederò somnum oculis meis et palpebris meis dormitationem:
5. Et requiem temporibus meis: donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.

37. a) Antiphona: De terra plasmasti me

De terra plasmasti me, et carne induisti me, redemptor meus, Domine, resuscita me in novissimo die.

b) Psalmus 138/139: Domine, probasti me

1. Domine, probasti me. et cognovisti me. tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam. [...]
6. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam? [...]
22. Proba me, Deus, et scito cor meum: interroga me, et cognosce semitas meas.

38. a) Antiphona: Non intres

Non intres in iudicium cum servo tuo, domine, quia non

3. Mondja most Áronnak háza: mert az ő irgalmassága örökkévaló.

4. Mondják most, akik az Urat félik: mert az ő irgalmassága örökkévaló.[...]
17. Nem halok meg, hanem élek és hirdetem az Úr cselekedeteit.
18. Csapásaival igen megfenyített engem az Úr, de a halálnak nem adott át engem.

c) Antifóna megisméltése

Nyissátok meg nekem az igazság kapuit; bemenvén rajtuk hálát adok az Úrnak.

35. a) Antifóna (a holttest lebocsátásakor)

Belépek a Felséges hajlékának helyére, az Istennek házába.

b) 41/42. zsoltár

1. Amint kívánkozik a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánkozik a lelkem Tehozzád, Isten![...]
3. Az én könnyhullásom kenyérem lett nekem éjjel és nappal, midőn naponta mondják nekem: hol van a Te istened? [...]
6. Miért vagy szomorú, én lelkem? miért háborogsz bennem? [...]
12. S most esdeklek az én életem Istenéhez, és mondom az Istennek: te vagy az én oltalmazóm!
13. Miért feledkeztél meg rólam! Miért kell szomorúan járnom, míg ellenség sanyargat engem?

c) Könyörgés

Neked ajánljuk, Urunk e szolgáltnak lelkét, hogy meghalván e világnak már neked éljen, és amit a világban testi gyengesége miatt vétkezett, azt törölje el atyai könyörületednek bocsánata.

36. a) Antifóna (a holttest lebocsátása után)

Ez az én nyugodalmam örökkön örökké; itt fogok lakni, mert ezt választottam

b) 131/132. zsoltár

1. Emlékezzél meg, Uram, Dávidról és engedelmes fáradozásáról!
2. Hogy megesküdött az Úrnak fogadást tett Jákob Istenének:
3. Nem megyek be sátoros házamba s nem lépek föl fekvőhelyemre,
4. nem engedek álmat szemeimnek sem pilláimnak szunnyadást, nem hajtom fejem nyugalomra,
5. míg nem helyet találok az Úrnak hajlékot Jákob Istenének!

37. a) Antifóna (az elföldelés alatt)

A földből alkottál engem, és húsba öltöztettél; én Megváltóm, Uram, kelts életre engem az utolsó napon.

b) 138/139. zsoltár

1. Uram, te megvizsgáltál és ismersz engem, tudod, ha leülök és fölkelek. [...]
6. Hová menjek a te lelked elől? és hová fussak a te színed elől? [...]
22. Vizsgálj meg, isten, és tudjad a szívemet! tégy próbára és ismerd meg ösvényeimet!

38. a) Antifóna (a sír bezárása után)

Ne szállj ítéletbe a te szolgálddal, Uram; mert nem nyer-

iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens omnis vivens.

b) Psalmus 101/102: Domine exaudi

1. Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat.
2. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.
12. Dies mei sicut umbra declinaverunt: et ego sicut fenum arui.

39. a) Antiphona: Omnis spiritus

Omnis spiritus laudet Dominum.

b) Psalmus 148: Laudate Dominum de caelis - Hommage à Igor Stravinsky

1. Laudate Dominum de caelis: laudate eum in excelsis. [...]
3. Laudate eum, sol et luna: laudate eum, omnes stellae, et lumen.

40. Antiphona: Ego sum

Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me etiam si mortuus fuerit, vivet, et omnis qui credit in me, non morietur in aeternum.

[Ipse est resurrectio et vita, qui credit in eo etiam si mortuus fuerit, vivet, et omnis qui credit in eo, non morietur in aeternum.]

41. a) Nunc dimittis

Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, in pace. (Canticum Simeonis, Luc. 2, 29)

b) Oratio

Omnipotens sempiterna Deus, qui humano corpori animam inspirare dignatus es, dum te iubente pulvis in pulverem revertitur, te imaginem tuam cum sanctis et electis tuis aeternis sedibus praecipias sociari.

c) Canticum Simeonis

Nyne otpushchayeshi raba Tvoievo, Vladyko, po glagolu Tvojemu smirom.

Yako videsta ochi moi spaseniye Tvoye.

Yezhe yesi ugotoval, pred litsem vsekh lyudei, syvet vo otkroveniye yazykov, i slavu lyudei Tvoikh Izrailya.

42. Responsorium: Memento mei

Memento mei Domine quia ventus est vita mea, nec aspiciat me visus hominis.

43. Psalmus 129/130: De profundis

1. De profundis clamavi ad te, Domine: Domine, exaudi vocem meam:
2. Fiant aures tuae intendentes, in vocem deprecationis meae.
7. Quia apud Dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.
8. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus

het igazolást színed előtt senki élő.

b) 101/102. zsoltár

1. Uram, hallgasd meg az én könyörgésemet, és az én kiáltásom jusson eléd.
2. Ne rejtse el a te orcádat énelőlem, szorongatásom napján hajtsd hozzám füledet. [...]
12. Lehanyatlottak napjaim, mint az árnyék, s én, mint a széna elszáradtam.

39. a) Antifóna

Minden élő dicsérje az Urat!

b) 148. zsoltár (Igor Sztravinsky emlékére)

1. Dicsérjétek az Urat a mennyekben, dicsérjétek őt a magasságban! [...]
3. Dicsérjék őt a nap és a hold, dicsérjék őt mind a fénylő csillagok!

40. Antifóna

Én vagyok a feltámadás és az élet; aki bennem hisz, még ha meghalt is, élni fog; és mindaz, aki hisz énbenem, nem hal meg mindörökké.

[Ő a feltámadás és az élet; aki benne hisz, még ha meghalt is, élni fog; és mindaz, aki hisz őbenne, nem hal meg mindörökké.]

41. a) Simeon hálaéneke

Most bocsátod el szolgádat, Uram a Te igéd szerint békeességben. (Lukács 2, 29)

b) Könyörgés

Mindenható, mindörökkévaló Isten, ki az emberi testbe lelket lehelni méltóztattál, míg parancsodra a porba tér vissza a por, parancsold, hogy a te képmásod az örökkévaló trónokon szentjeidhez és választottaidhoz társuljon.

c) Simeon hálaéneke (orosz nyelven)

Most bocsátod el szolgádat, Uram a Te igéd szerint békeességben,

Mert látták szemeim a Te üdvösségedet,

Akit rendeltél minden népek színe előtt,

Hogy fény legyen a népek világosságára és dicsőségére népednek, Izraelnek. (Lukács 2, 29-32)

42. Responzorium

Emlékezzél meg Uram arról, hogy csak szellő az én életem, s nem lát már engem többé az emberek tekintete.

43. A 129/130.zsoltár

1. A mélységekből kiáltok hozzád, ó Uram, Uram, hallgasd meg az én szómat.
2. Legyen a te füled figyelmes az én könyörgésemnek szavára
7. Mert az Úrnál az irgalmasság és bőséges önála a szabadítás!
8. És ő szabadítja meg Izraelt, mind az ő gonoszságaitól.

VI. Consolatio

44. Lamento

Édesanyám, minek szültél?
Elhervadtál, megöszültél. Hiába.
(Kosztolányi Dezső: Rapszódia)

Jaj, merre menjek?
Jaj, merre nézzek?
Jaj, mit rebegjek?
Jaj, mit hazudjak? [...]

Jaj, hol az arcom?
Jaj, hol a múltam?
Jaj, hol az ágyam?
Jaj, hol a sírom?
(Kosztolányi Dezső: A magyar romokon)

45. Ricercare sopra il Motto a 5 voci a) Hol volt, hol nem volt

Hol volt, hol nem volt a világon egyszer
(Kosztolányi Dezső: Halotti beszéd)

Milyen puha a levegő.
Csorgó eresz, barakfal, messzeség.[...]
Édeseim! Édeseim! [...]
A szobában emberek ültek.[...]
Míntha szegeket ráztak volna.
Míntha szegeket ráztam volna.
Egyetlen óriás ütés! [...]

(Pilinszky János:
a Sötét mennyország *KZ Oratórium* - ből)

b) Oratio

Exauditor omnium Deus, exaudi nostrorum fletuum
voces et tribue infirmitatibus nostris perpetuum
sospitatem, et dum dignanter gemitum nostri laboris
suscipis, tua nos misericordia semper consolers.

c) Responsorium: Si bona

Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare
non sustineamus? * Dominus dedit, Dominus abstulit:
sicut Domino placuit, ita factum est. ** Sit nomen
Domini benedictum. V) In omnibus his non peccavit Iob
labiis suis, neque quid stultum contra dei locutus est. *
Dominus dedit. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.
** Sit nomen Domini benedictum.

d) Oratio

... Per Christum Dominum nostrum. Amen.
Suscipe Domine servum tuum in locum sperandae sibi
salvationis a misericordia tua. Amen.

e) De szégyen élni,

De szégyen élni,
Tovább köszönni,
Tovább beszélni [...]

VI. Vigasztalás

44. Sirató

45. Öt szólamú Ricercare a Motto zenéjére a) Hol volt, hol nem volt

b) Könyörgés

Mindenek meghallgatója, Isten, hallgasd meg a mi sira-
sunk hangját, és adjál gyengeségünknek mindenkor
tartó támaszt, hogy míg kegyesen fogadod szenvedé-
sünk jajsavát, irgalmassággal mindenkor vigasztaljál
minket.

c) Responzorium

Ha a jókat elvettük az Úr kezéből, a rosszakat miért nem
viselnénk el? * Az Úr adta, az Úr elvette, amint az Úr-
nak tetszett, úgy lett: ** legyen áldott az Úr neve.
Verzus: Mindebben nem vétkezett Jób ajkaival, és okta-
lanságot nem beszélt az Isten ellen. * Az Úr adta...
Verzus: Dicsőség az Atyának és a Fiúnak és a Szent-
léleknek. ** Legyen áldott az Úr neve.

d) Könyörgés

... Krisztus Urunk által. Amen.
Fogadd be, Uram, a te szolgádat könyörületteddel a
remélt üdvösség helyére. Amen.

e) De szégyen élni

Bújkálni, várni,
Haláltól félni,
De szégyen élni,
De szégyen élni.

(Szép Ernő: De szégyen élni)

f) Psalmus 50/51: Miserere mei, Deus

1. Miserere mei, Deus, secundum magnam
misericordiam tuam.
2. Et secundum multitudinem miserationum tuarum,
dele iniquitatem meam.

46. Prudentius: Iam maesta quiesce querela

a) Iam maesta quiesce querela

lacrimas suspendite, matres:
nullus sua pignora plangat,
mors haec reparatio vitae est.

sic semina sicca virescunt
iam mortua, iamque sepulta,
quae reddita caespiti ab imo
veteres meditantur aristas.

nunc suscipe, terra, fovendum,
gremioque hunc concipe molli:
hominis tibi membra sequestro,
generosa et fragmina credo.

(Prudentius: Deus ignee fons animarum)

b) Oratio

Deus qui nos melius in domo luctus quam in domo
convivii mones praecogitare quid simus aut quid erimus
in fine, doce nos in hora nostra memorare novissima,
nec peccemus, sed supervenientem subito quasi furem
novissimum corporis diem imperterriti exspectemus et
laeti capiamus.

47. Chorus: Requiem aeternam

veniant modo tempora iusta,
cum spes Deus inpleat omnem,
reddas patefacta necesse est
qualem tibi trado figuram.

(Prudentius: Deus ignee fons animarum)

Requiem aeternam dona eis Domine et lux perpetua
luceat eis.
Requiescat in pace. Amen.

f) Az 50/51. zsoltár

1. Könyörülj rajtam, Isten a te nagy irgalmasságod sze-
rint.
2. És a te könyörületednek sokasága szerint töröld el az
én gonoszságomat!

46. Prudentius vigasztaló himnusza

a) Már szűnjél, gyászos panaszolkodás

hagyjatok föl a könnyekkel, anyák!
Senki ne sirassa gyermekeit:
ez a halál az élet helyreállítása.

A száraz magvak így zöldülnek ki,
– már halottak, s már eltemetettek –:
a mély talajtól visszaadatra
készülnek a régi kalász-létre.

Most fogadd, föld, hogy melenged,
s lány öledbe fogadd be őt;
őrizeted alá adom az ember tagjait,
s nemes darabjait rád bízom.

b) Könyörgés

Isten, ki a gyász helyén, intesz minket arra, inkább, mint
a lakodalom házában, hogy előre gondoljunk arra, mik
vagyunk, s végül mik leszünk, taníts meg a földi időnk-
ben megemlékezni a végső dolgokról, hogy ne vétkez-
zünk, hanem a test végső napját, mely hirtelen eljön,
mint a tolvaj, rettenés nélkül várjuk, és vidáman fogad-
juk.

**47. Prudentius himnusának
befejezése és zárófohász**

Jöjjön el majd az igazság ideje,
mikor Isten minden reménységet betölt;
megnyílván vissza kell majd adnod őt,
ahogyan átadom, abban az alakban.

Adj Uram örök nyugodalmat nekik, és az örök világos-
ság fényeskedjék nekik.
Nyugodjék békességben. Amen.